

**Міністерство культури та інформаційної політики України
Харківська державна академія культури
Факультет сценічного мистецтва
Кафедра режисури**

**Силабус
навчальної дисципліни**

«ІСТОРІЯ СВІТОВОГО ТЕАТРУ»

**галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»
освітньо-професійні програми: «Режисура естради та масових свят»,
«Актор драматичного театру та кіно»
другий (магістерський) освітній рівень**

**Харків
2021**

Силабус склала:
кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри режисури
Світлана ШУМАКОВА
Мова навчання: українська.

Силабус затверджено на засіданні кафедри режисури,
Протокол № 1 від 19 серпня 2020 року.

Завідувач кафедри режисури _____ Сергій ГОРДЄЄВ

Силабус затверджено на засіданні ради факультету
сценічного мистецтва ХДАК
Протокол № 2 від 27 серпня 2020 року

Голова ради факультету СМ _____ Ігор БОРИС

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

Назва дисципліни	Історія світового театру
Викладач	Шумакова Світлана Миколаївна
Контактні дані викладача (E-mail)	svetlana-klr@ukr.net
Інформація про консультації	Консультації надаються за потребою здобувача вищої освіти
Логіка вивчення курсу	Пререквізити: Дисципліни, які мають бути вивчені раніше курсу «Історія світового театру»: «Історія світової культури», «Історія української та світової літератури», «Історія образотворчого мистецтва», «Історія костюму», «Режисура та майстерність актора», «Режисерська діяльність у сучасному театральному мистецтві», «Сучасні театральні школи». Постреквізити: вивчення курсу «Історія світового театру» є змістово пов'язаним з дисциплінами: «Філософія мистецтва та художнє сприйняття театральних явищ», «Державна політика в галузі культури і мистецтва», «Інноваційні форми святкової культури», «Магістерський семінар».

2. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Навчальний курс «Історія світового театру» є складовою фахової підготовки здобувачів вищої освіти галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 026 «Сценічне мистецтво», освітньо-професійних програм: «Режисура естради та масових свят», «Актор драматичного театру та кіно», першого (бакалаврського) освітнього рівня.

Здобувачі вищої освіти, опановуючи курс «Історія світового театру», мають скласти уяву про культуротворчий потенціал, ключові явища й постаті світової театральної історії, шедеври драматургії, опанувати понятійно-категоріальним апаратом і мовою сценічного мистецтва.

2. МЕТА КУРСУ

Мета курсу — розкрити розуміння феномена театру як виду мистецтва, що займає неминуще історично придбане місце в системі світової художньої культури; означити джерела генези та історичну ретроспекцію й перспективу еволюції театрального мистецтва різних епох і країн в контексті парадигмальних змін картини світу; висвітлити на тлі стильових підстав тенденції розвитку драматургічного мислення; ознайомити з динамікою

історичних трансформацій та актуальним станом режисерсько-постановочних і акторських практик; виокремити концептуальні засади та соціокультурні детермінанти сучасного театрального процесу.

Завдання навчальної дисципліни:

- систематизувати теоретичні знання предметного поля історії та теорії театрального мистецтва;
- висвітлити сутність, внутрішню логіку, формотворчу специфіку і художні виміри ключових етапів еволюції світового сценічного мистецтва й драматургії;
- сформувати навички наукового мислення і теоретичного узагальнення;
- надати знання щодо категоріального апарату та методології театрознавства з метою здійснення здобувачем вищої освіти ґрунтовного аналізу явищ світової театральної культури й аналізу драматичного твору;
- окреслити виміри особистих міркувань знакових постатей — визнаних професіоналів в царині світового сценічного мистецтва.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

(відповідно до освітньо-професійної / освітньо-наукової програми).

Програмні результати.

Демонструвати знання з історії та теорії театрального мистецтва, а саме, впорядковувати реалії історико-культурної канви світового театрального процесу в їх проблемно-змістовній реконструкції.

Орієнтуватися в теоретико-методологічних питаннях науки про театр.

Володіти мистецтвознавчою термінологією; визначати стиль та напрямок певного мистецького явища.

Аналізувати процеси світового театрального мистецтва.

Обґрунтовувати власну думку щодо проблематики сучасного театрального процесу.

Означати постмодерні рецепції розвитку актуальної сценічної мови.

Систематизувати аспекти щодо визначення внеску провідних діячів сценічного мистецтва у розвиток світового театру.

Здійснювати концептуальний аналіз сценічного твору.

Характеризувати особливості творчої специфіки й оцінювати режисерську та акторську творчість.

Вміти розкрити соціокультурну значущість мистецтва театру в широкому історико-культурному контексті, з огляду на коди естетичних пріоритетів часу.

Очікувані результати навчання:

спроможність здобувача вищої освіти вільно орієнтуватися у питаннях: генези, історичної ретроспекції і перспективи еволюції театрального мистецтва різних епох і країн; тенденцій розвитку драматургічного мислення;

динаміки історичних трансформацій і актуального стану режисерсько-постановочних та акторських практик; організації сценічної діяльності в контексті мистецько-культурного ландшафту сьогодення; прогнозування організаційно-змістових змін мистецько-видовищних форм світу культури індустрії з огляду на новітній курс соціокультурної динаміки.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ

(відповідно до освітньо-професійної / освітньо-наукової програми)

Загальні компетентності.

Формування навичок аналітики, наукового мислення і теоретичного узагальнення.

Ознайомлення з парадигмальними змінами картини світу й відповідними епохальними естетичними уподобаннями.

Здатність опрацьовувати інформацію, в тому числі в глобальних комп'ютерних мережах та самостійно й автономно розмірковувати.

Володіння театральною термінологією та знання літератури за фахом. Здатність до абстрактного мислення відносно еволюційного розвитку сценічного мистецтва.

Осягнення принципів світобачення й культуротворчої місії театру в трансдисциплінарному полі.

Спроможність релевантно й ефективно екстраполювати в поле фахової проблематики отримані знання.

Фахові компетентності.

Розуміння об'єкту, предмету, структури дисципліни.

Інтерпретування основних концепцій походження сценічного мистецтва.

Окреслення джерел генези театральньо-видовищного процесу.

Виокремлення, розділення на складові й аналіз етапів еволюції світового театральнього мистецтва.

Укладання міркувань з приводу історичного поступу сценічних і драматургічних жанрів, ґрунтуючись на артефактах еволюційного розвитку.

Демонстрація знання щодо творчості найвидатніших митців світового театру та творів драматургії.

Усвідомлення особливостей парадигмальних змін розвитку світового театру як розуміння картини побудови його етапних шаблів.

Виокремлення методів досліджень театральнього мистецтва.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Ознаки курсу	Обов'язкова компонента
Формат курсу	Денна форма навчання, 3-й рік, 5-й та 6-й семестри
Обсяг курсу	За навчальним планом (відповідно до робочого навчального плану поточного навчального року):
	кількість кредитів – 6;
	загальна кількість годин – 180;
	лекційних – 30;
	семінарських – 30;
	самостійної роботи – 120; тижневих годин для денної форми навчання – 3.
Технічне і програмне забезпечення / обладнання	Пакет навчально-методичного забезпечення: силабус; навчально-методичний комплекс (робоча програма; конспект лекцій; інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять з дисципліни; інструктивно-методичні матеріали до самостійної роботи здобувачів вищої освіти); аудіо-візуальні матеріали; профільні Internet-ресурси. Проектор, дошка, презентаційні матеріали тощо.
Форми, види навчальних занять та методи навчання (відповідно до навчального плану)	Форми: навчальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи. Види: лекції / семінарські заняття. Методи навчання: лекції; семінарські заняття; самостійна робота; письмові роботи (реферат /есе /завдання експрес-контролю /тест); рецензування театральних вистав /аналіз драматургічного твору; дискусії.
Поточний контроль:	<ul style="list-style-type: none"> – усне опитування; – реферат /есе; – презентація; – доповідь на семінарському занятті /колоквіумі; – письмове тестування; – підсумковий контроль (складання заліку та іспиту).

	<p>Поточні оцінки виставляються за завданнями в межах тем. Оцінюються як завдання, що виконують здобувачі освіти під час аудиторних занять, так і завдання з самостійної роботи. Протягом вивчення дисципліни здійснюється самоконтроль.</p>
<p>Підсумковий контроль</p>	<p>Формою підсумкового контролю, що відбиває загальну оцінку засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу, є залік (на підставі результатів виконання визначених видів робіт та отримання не менше 60 % від 100 балів за результатами поточного контролю). Оголошення результатів підсумкового контролю проводять у присутності всіх здобувачів групи.</p>
<p>Політика курсу*</p>	<p>Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем, необхідно бути взаємно толерантним, поважати думку іншого. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Реферативні роботи, виконання практичних завдань, презентації та доклади мають бути авторськими оригінальними. Недопустимі підказки і списування в ході семінарських занять, практичних робіт, на заліку.</p> <p>Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; робота в аудиторії з відключеними мобільними телефонами.</p> <p>Політика виставлення оцінок (пропущені заняття, відпрацювання пропусків): кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених критеріїв та дедлайнів здачі роботи, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу здобувача вищої освіти; у випадку не відпрацювання ним усіх передбачених навчальним планом видів занять до заліку він не допускається; пропущені заняття мають бути відпрацьовані (якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання викладачу).</p> <p>Форму і час відпрацювання та здачі робіт викладач та здобувач вищої освіти взаємопогоджують.</p>

7. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	очна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л.	сем.	лаб.	інд.	с.р.		л.	сем.	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Театральне мистецтво від витоків до кінця середньовіччя												
Тема 1. Вступ. Походження театру		2	2									
Тема 2. Античний театр		2	1									
Тема 3. Середньовічний театр		2	1									
Разом за розділом 1	10	6	4									
Розділ 2. Становлення професійного театру												
Тема 4. Драматургія і театр епохи Відродження		2	1									
Тема 5. Драматургія та театр Класицизму		2	1									
Тема 6. Драматургія та театр Просвітництва XVIII ст.		2	1									
Разом за розділом 2	9	6	3									
Розділ 3. Театральне мистецтво XIX ст.												

Тема 7. Театр першої половини XIX ст.		3	1									
Тема 8. Драматургія та театр другої половини XIX ст.		3	1									
Тема 9. Драматургія та театр кінця XIX – початку XX ст.: течії та тенденції		3	1									
Разом за розділом 3	12	9	3									
Розділ 4. Театральне мистецтво XX–XXI ст.												
Тема 10. Театр перших двох третин XX ст.		3	1									
Тема 11. Театр кінця XX – початку XXI ст.		3	1									
Тема 12. Сучасний театральний процес		3	3									
Разом за розділом 4	14	9	5									
Усього годин	30	30	15									

18. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Шкала орієнтовного нарахування балів за основні форми навчальної діяльності:

- підсумковий контроль — 20 балів;
- рубіжний контроль — 10 балів;
- поточний контроль за темами — 5 балів;
- реферат /есе — від 10 до 20 балів;
- доповідь на семінарському занятті /колоквіумі — від 5 до 10 балів;

- презентація — від 10 до 20 балів;
- завдання експрес-контролю /тест — 5 балів.

Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю:

- залік — від 60 до 100 балів;
- іспит — від 60 до 90 балів.

Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти

1-й етап поточного контролю			2-й етап поточного контролю			Рубіжний контроль	3-й етап поточного контролю			4-й етап поточного контролю			Рубіжний контроль	Підсумковий контроль	Сума
Розділ 1			Розділ 2				Розділ 3			Розділ 4					
15			15				15			15					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	10	T7	T8	T9	T1	T11	T12	10	20	100
5	5	5	5	5	5		5	5	5	5	5	5			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Назва	Хід виконання роботи (питання, які будуть розглянуті на занятті)	Рекомендована література (бібліографічний опис або за нумерацією відповідно до розділу 12)	Кількість балів, які може отримати здобувач
Тема 1. Проблематика походження театру і драми:	1.		10

культ Діоніса			
Тема 2. Антична драматургія	1.		10
Тема 3. Два виміри еволюції середньовічного театру	1.		10
Тема 4. Театр доби Відродження – якісний прорив в розвитку сценічного мистецтва / Драматургія В. Шекспіра	1.		10
Тема 5. Естетичні концепції театрів бароко і класицизму	2.		10
Тема 6. Особливості акторського мистецтва епохи Просвітництва	2.		10
Тема 7. Акторське мистецтво та специфіка сценічної практики другої половини XIX ст.	2.		10
Тема 8. «Нова драма» кінця XIX – початку XX ст.	3.		10
Тема 9. Принципи постановочної режисури	3.		10

у творчості провідних європейських режисерів			
Тема 10. Театр абсурду	3.		10
Тема 11. Постмодернізм: еволюція законів драми в новітніх стилєвих течіях.	1.		10
Тема 12. Сучасний театральний процес	1.		10

10. ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Виникнення театру
2. Організаційні принципи античного театру:
3. архітектура, сцена, вистава, актор
4. Жанри середньовічного театру
5. Національні особливості ренесансного театру
6. в країнах Європи
7. Школа класицизму, її нормативний характер
8. Драматургія епохи Просвітництва
9. Акторське мистецтво першої половини ХІХ ст.
10. Головні напрямки розвитку театру та драматургії
11. другої половини ХІХ ст.
12. Драматургія і театр у США
13. Явище політичного театру
14. Творчість провідних режисерів кінця ХХ – початку ХХІ ст.
15. Експерименти та пошуки сучасного театру

11. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ ФОРМИ КОНТРОЛЮ

1. Феномен театру в контексті світової художньої культури.
2. Генеза театральньо-видовищного процесу: релігійні уявлення і міфологічна традиція як виток.
3. Культ Діоніса: святково-ритуальні форми як підґрунтя й символічні початки виникнення давньогрецької драми.
4. Роль Аристотеля в розвитку теорії драми.

5. Етимологія термінів «трагедія» та «комедія».
6. Зміст поняття «катарсис» в античній теорії драми.
7. Античний театр – колыска західноєвропейської драматургії.
8. Давньогрецький театр: змагання драматургів, характерні ознаки акторської майстерності.
9. Особливості давньогрецької орхестри.
10. Жанри античної драматургії, що використовували міфологічні сюжети. та жанри, що використовували сюжети сучасні.
11. Котурни та маска у давньогрецькому театрі.
12. Складові частини театральної споруди античності.
13. Організація видовищ Стародавньої Греції.
14. Давньоримський театр.
15. Маски ателани.
16. «Паліата» або «комедія плаща»
17. Комедія-тогата від паліата.
18. Введення до сценічної практики театральної завіси.
19. Походження терміну «роль».
20. Два виміри еволюції середньовічного театру.
21. Процес театралізації середньовічної літургії в контексті формування літургійної драми.
22. Акторське мистецтво середньовіччя: блазнівське трюкацтво, фіглярство народних забавників.
23. Жанрові відмінності міраклія, містерії, мораліте.
24. Театр доби Відродження – якісний прорив в розвитку сценічного мистецтва.
25. Жанр ренесансної комедії «вчений».
26. Маски комедії дель арте.
27. Особливості театру шекспірівської епохи.
28. Жанр драматургії – пастораль.
29. Естетичний вимір бароко в мистецтві театру.
30. Французький театр епохи Людовика XIV.
31. «Правило трьох єдностей» класицистичного театру.
32. Ж.-Б. Мольєр – творець жанру «високої комедії».
33. Торжество розуму над стихією індивідуалістичних пристрастей в трагедіях П. Корнеля, Ж. Расіна.
34. Розвиток російського театру в XVII ст.: придворний і шкільний театри.
35. Ф. Волков – «батько російського театру».
36. Вертепний ляльковий театр.
37. М. Щепкін – реформатор російської сцени.
38. Просвітницький реалізм в акторському та режисерському мистецтві.
39. Прийоми просвітницького театру: розуміння акторської гри за Д. Дідро.
40. Герой «міщанської драми».
41. Поняття акторського та режисерського театру.
42. Поява в театрі історичних декорацій і костюмів.

43. Поясніть етимологію поняття «водевіль».
44. Значення терміну «добре зкроєна п'єса».
45. Новітні привнесення до сценічного мистецтва Мейнінгенського театру.
46. Чехівська драматургія: синтез реалістичного методу з тонким розумінням природи театру.
47. Своєрідність режисури К. Станіславського.
48. Народження нової драми як відкриття нових принципів сценічного мистецтва.
49. Театр ХІХ століття: течія «інтелектуальної драми».
50. Тип театру, який на початку ХХ ст. почали називати умовним.
51. Концепція «театру жорстокості».
52. «Театр абсурду» як вияв панічних настроїв «маленької людини».
53. Ідейно-філософські принципи театрального мистецтва ХХ століття.
54. Театральний постмодернізм сьогодні.
55. Постмодернізм: еволюція законів драми в новітніх стильових течіях.
56. Театральні експерименти ХХІ століття.
57. Поняття «театралізація»: актуальний контекст.

12. ОБОВ'ЯЗКОВІ ТЕКСТИ ДЛЯ ПРОЧИТАННЯ:

1. Андрєєв Л. «Анатема», «Життя людини».
2. Ануй Ж. «Антигона», « Жайворонок».
3. Арбузов О. «Таня».
4. Аристофан «Лісістрата».
5. Беккет С. «В очікуванні Годо».
6. Блок О. «Балаганчик», «Роза і хрест».
7. Бомарше П.О. «Севільський цирюльник», «Весілля Фігаро».
8. Брехт Б. «Матуся Кураж та її діти», «Життя Галілея».
9. Булгаков М. «Дні Турбіних», «Біг».
10. Вампілов О. «Полювання на качок».
11. Гавел В. «Протест».
12. Гауптман Г. «Перед сходом сонця», «Ткачі».
13. Гоголь М. «Ревізор», «Одруження».
14. Гольдоні К. «Слуга двом панам», «Господиня заїзду».
15. Горький М. «Міщани», «На дні».
16. Гоцці К. «Любов до трьох апельсинів», «Принцеса Турандот».
17. Грибоедов О. «Лихо з розуму».
18. Гюго В. «Рюї блаз», «Ернані».
19. Дюма О. (батько) «Кін, або Геній та розпутство».
20. Дюрренматт Ф. «Візит старої дами».
21. Еврипід «Медея».
22. Ердман М. «Самовбивця».
23. Есхіл «Прометей прикутий».
24. Ібсен Г. «Ляльковий дім», «Привиди», «Пер Гюнт».
25. Йонеско Е. «Лиса співачка», «Носорог».

26. Кальдерон П. «Стійкий принц», «Життя є сон».
27. Камю А. «Калігула».
28. Корнель П. «Сід».
29. Лермонтов М. «Маскарад».
30. Лопе де Вега «Овеча криниця», «Собака на сні».
31. Маяковський В. «Містерія-буф», «Клоп», «Баня».
32. Метерлінк М. «Сліпі», «Синя птиця».
33. Міллер А. «Смерть комівояжера».
34. Мольєр Ж.-Б. «Тартюф», «Дон Жуан», «Міщанин-шляхтич».
35. Мрожек С. «Емігранти».
36. Олбі Е. «Смерть Бессі Сміт».
37. О'Ніл Ю. «Любов під в'язами».
38. Осборн Д. «Озирися у гніві».
39. Островський О. «Доходне місце», «Гроза», «Ліс», «Таланти та шанувальники», «Безприданниця».
40. Петрушевська Л. «Любов».
41. Піранделло Л. «Шість персонажів у пошуках автора».
42. Пушкін О. «Борис Годунов», «Маленькі трагедії».
43. Расин Ж. «Федра».
44. Розов В. «У пошуках радості».
45. Рошін М. «Валентин і Валентина».
46. Сартр Ж.-П. «Мухи».
47. Скриб Е. «Стакан води».
48. Софокл «Антигона», «Цар Едіп».
49. Толстий Л. «Влада темряви», «Живий труп».
50. Тургенєв І. «Нахлібник», «Місяць на селі».
51. Уільямс Т. «Орфей спускається до пекла».
52. Філіппо Де Е. «Фелумено Мортурано».
53. Фонвізін Д. «Недоросль».
54. Чапек К. «Мати».
55. Чехов А. «Чайка», «Дядя Ваня», «Три сестри», «Вишневий сад».
56. Шварц Є. «Тінь», «Дракон».
57. Шекспір В. «Ромео та Джульєтта», «Гамлет», «Отелло», «Король Лір», «Річард III», «Приборкання непокірливої», «Дванадцята ніч».
58. Шеридан Р. «Школа лихослів'я».
59. Шиллер Ф. «Розбійники», «Підступність та кохання».
60. Шоу Б. «Професія місіс Уоррен», «Пігмаліон».

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Обов'язкова література

1. Алесенкова В. Н. Символ в театральній практиці рубежа ХХ–ХХІ століть : [монографія] / В. Н. Алесенкова. — Саратов : Наука, 2014. — 154 с.

2. Асеев Б. Н. Русский драматический театр от истоков до конца XVIII в. / Б. Н. Асеев. — М. : Искусство, 1977. — 576 с.
3. Баканурский А. Г. Коммуникативные аспекты театрального спектакля / Анатолий Баканурский. — Херсон : Гринь Д. С. [изд.], 2013. — 275 с.
4. Барнич М. М. Майстерність актора. Техніка «обману» : навч. посіб. / Михайло Барнич. — Київ : НАКККіМ, 2015. — 216 с.
5. Бояджиев Г. Н. От Софокла до Брехта за сорок театральных вечеров / Г. Бояджиев. — М. : ГИТИС, 2009. — 418 с. — («ГИТИС» – студентам. Учебники. Учебные пособия).
6. Веселовська Г. І. Сучасне театральне мистецтво : навч. посіб. / Ганна Веселовська ; М-во культури України, Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. — Київ : НАКККіМ, 2014. — 142 с.
7. Владимиров С. В. К истории режиссуры : [сборник : в 2 ч.] / Сергей Васильевич Владимиров ; Рос. ин-т истории искусств ; [ред.-сост. А. П. Варламова]. — СПб. : Рос. ин-т истории искусств, 2012. — 2 ч.
8. Гвоздев А. А. Из истории театра и драмы / А. А. Гвоздев. — 2-е изд. — М. : URSS : Либроком, 2011. — 102 с. — (Школа сценического мастерства).
9. Гвоздев А. А. История европейского театра. Театр эпохи феодализма / А. А. Гвоздев. — Изд. 2-е. — М. : URSS : Либроком, 2011. — 330 с. : ил. — (Школа сценического мастерства).
10. Глушко С. А. Система театральной импровизации : [учеб.-метод. пособие] / Станислав Глушко. — Киев : Освита України, 2010. — 45 с. : ил.
11. Грунтовский А. В. Русский театр / А. В. Грунтовский. — СПб. : Рус. остров, 2012. — 454 с.
12. Данилов С. С. Русский драматический театр XIX в. Т. 2. / С. С. Данилов, М. Г. Португалова. — Л. ; М. : Искусство, 1974. — 283 с.
13. Дмитриев Ю. А. История русского и советского драматического театра. От истоков до современности / Ю. А. Дмитриев, Г. А. Хайченко. — М. : Просвещение, 1986. — 160 с.
14. Дорошевич А. Н. Стиль и смысл : кино, театр, литература / Александр Дорошевич ; Всерос. гос. ун-т кинематографии им. С. А. Герасимова (ВГИК). — М. : ВГИК, 2013. — 319 с.
15. Дунаева Е. А. Франция. Театр в лицах : учеб. пособие для студентов актер. и режиссер. фак. / Е. А. Дунаева ; М-во культуры РФ, Театр. ин-т им. Бориса Щукина при Гос. акад. театре им. Евгения Вахтангова, Каф. искусствоведения. — М. : Граница, 2013. — 131 с.
16. Западноевропейский театр от эпохи Возрождения до рубежа XIX–XX вв. : очерки / отв. ред. М. Ю. Давыдова — М. : Изд. центр РГГУ, 2001. — 436 с.
17. Захава Б. Е. Мастерство актёра и режиссёра : учеб. пособие / Б. Е. Захава ; под общ. ред. П. Е. Любимцева. — Изд. 7-е, стер. — СПб. [и др.] : Лань : Планета музыки, 2016. — 430 с.
18. Зубов А. Е. История театрально-декорационного искусства : учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений, обучающихся по спец.

«Режиссура театра», «Актер. искусство» / А. Е. Зубов ; Новосибир. гос. театр. ин-т. — Новосибирск : НГТИ, 2012. — 183 с. : ил. — (Учебная библиотека).

19. Иллюстрированная история мирового театра : пер. с англ. / под ред. Д. Б. Брауна. — М. : БММ АО, 1999. — 582 с.

20. Искусство режиссуры. XX век / сост.: С. К. Никулин, Л. А. Пичхадзе. — М. : Артист. Режиссёр. Театр, 2008. — 768 с.

21. Истоки режиссерской мысли : хрестоматия для студентов высш. учеб. заведений / Москов. гос. ун-т культуры и искусств, Рязан. заоч. ин-т (фил.), Каф. режиссуры ; [авт.-сост. Р. Е. Маркин]. — [Рязань] : Рязан. изд. дом, 2012. — 271 с.

22. История зарубежного театра : учебник / [А. В. Бартошевич и др.]. — СПб. : Искусство-СПб, 2005. — 573 с.

23. История русского драматического театра от его истоков до конца XX века : учебник / [И. Л. Вишневецкая и др.] ; отв. ред. Н. С. Пивоварова ; ГИТИС. — 4-е изд., испр. — М. : ГИТИС, 2016. — 619 с.

24. Клейман Ю. А. Американская режиссура первой трети XX века : учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений, обучающихся по спец. «Актер. искусство», «Режиссура театра», «Театроведение» и по направлению подготовки «Театр. искусство» / Юлия Клейман. — СПб. : Изд-во С.-Петербур. гос. акад. театр. искусства, 2011. — 149 с.

25. Клековкін О. Ю. Театр при столику. Методологія театрознавства : подорож. щоденник / Олександр Клековкін ; Нац. акад. мистецтв України, Ін-т проблем сучас. мистецтва. — Київ : Фенікс, 2013. — 428 с.

26. Кнебель М. О. Поэзия педагогики. О действенном анализе пьесы и роли : учеб. пособие / М. Кнебель ; ГИТИС. — М. : ГИТИС, 2010. — 420 с.

27. Кнебель М. О. Школа режиссуры Немировича-Данченко / М. О. Кнебель. — М. : ГИТИС, 2015. — 218 с.

28. Коптев Л. Н. Дотекстовые энергетические структуры в творчестве актера : монография / Л. Н. Коптев ; С.-Петербур. ун-т сервиса и экономики. — СПб. : С.-Петербур. ун-т сервиса и экономики, 2008. — 299 с.

29. Корниенко Н. Приглашение к Хаосу. Театр (Художественная культура) и синергетика. Попытка нелинейности : монография : пер. с укр. / Нелли Корниенко ; Нац. центр театр. искусства им. Леся Курбаса. — Киев : НЦТИ им. Леся Курбаса, 2010. — 277 с.

30. Корнієнко В. В. Теорія та практика французького театрального мистецтва XX століття : навч. посіб. / Владислав Корнієнко ; Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. — Київ : НАКККіМ, 2013. — 223 с.

31. Корнієнко Н. М. Нелінійне театро(мистецтво)знавство: постнекласичний ландшафт. Від Фауста до Протея : [монографія] / Неллі Корнієнко. — Київ : Альтерпрес, 2013. — 263 с.

32. Костерина А. Б. История и метафизика русского театра : монография / А. Б. Костерина. — Екатеринбург : РГППУ, 2012. — 310 с.

33. Кулишова О. В. Античный театр : организация и оформление драматических представлений в Афинах V в. до н. э. / О. В. Кулишова. — СПб.

: Гуманитар. акад., 2014. — 318 с. — (Studia classica. Отечественные исследования по античной и средневековой истории).

34. Льюис Дж. Г. Актеры и сценическое искусство / Дж. Г. Льюис ; пер. с англ. Ф. И. Павлова. — Изд. 2-е. — М. : URSS : Либроком, 2012. — 211 с. — (Школа сценического мастерства).

35. Максимов В. И. Театр. Рококо. Символизм. Модерн. Постмодернизм / Вадим Максимов. — СПб. : Гиперион, 2013. — 367 с.

36. Мальцева О. Н. Юрий Любимов. Режиссерский метод : спектакли Москов. театра драмы и комедии на Таганке, 1964–1998 / Ольга Мальцева. — [2-е изд.]. — М. : АСТ, 2010. — 410 с. : ил. — (Серия «Актерский тренинг. Золотой фонд актерского мастерства»).

37. Мастерство актера в терминах Станиславского / сост. М. А. Венецианова ; под ред. Л. Ф. Макарьева. — М. : АСТ ; Владимир : ВКТ, 2010. — 511 с. — (Золотой фонд актерского мастерства).

38. Мокульский С. С. История западноевропейского театра : в 2 ч. / С. С. Мокульский. — Изд. 2-е, испр. — СПб. [и др.] : Планета музыки : Лань, 2011. — 719 с.

39. Попов А. Д. Художественная целостность спектакля / А. Д. Попов ; ГИТИС. — М. : ГИТИС, 2012. — 249 с.

40. Портнова Т. В. История костюма (исторический и сценический костюм) : учеб.-метод. пособие для актер., режиссер., хореогр. фак. / Портнова Т. В. ; Ин-т рус. театра. — М. : ИРТ, 2011. — 413 с. : ил.

41. Стахорский С. В. Театральная культура Древней Руси / С. В. Стахорский. — М. : ГИТР, 2012. — 391 с.

42. Тальмин Я. Задачи, история и техника театра : руководство для любителей сцен. искусства / Я. Тальмин ; под ред. и с предисл. Н. Н. Ходотова. — Изд. 2-е. — М. : URSS, 2011. — 218 с. — (Школа сценического мастерства).

43. Театр как социологический феномен / Рос. акад. наук, Гос. ин-т искусствознания ; отв. ред. — СПб. : Алетейя, 2009. — 520 с.

44. Театральный костюм на рубеже веков, 1990–2015 / М-во культуры РФ, Гос. центр. театр. музей им. А. А. Бахрушина ; [текст.: Д. Родионов, И. Русанофф]. — М. : ГЦТМ им. А. А. Бахрушина, 2015. — 378 с. : цв. ил.

45. Ткачева Е. А. История режиссуры зарубежного театра : конспект лекций / Е. А. Ткачева. — СПб. : Астерион, 2013. — 50 с.

46. Трубочкин Д. В. Древнегреческий театр / Дмитрий Трубочкин. — М. : Памятники ист. мысли, 2016. — 446 с. : ил.

47. Чепуров А. Монтировочное мышление : к истории формирования сценического текста спектакля / Александр Чепуров // Вопросы театра. — 2010. — № 1/2. — С. 287–291.

48. Черкасский С. Д. Мастерство актёра: Станиславский – Болеславский – Страсберг : история, теория, практика / Сергей Черкасский ; Рос.гос. ин-т сцен. искусств. — СПб. : РГИСИ, 2016. — 814 с. : ил.

49. Чечетин А. И. Основы драматургии театрализованных представлений : учебник / А. И. Чечетин. — Изд. 2-е, стер. — СПб. : Лань ; М. ; Краснодар : Планета музыки, 2013. — 283 с.

50. Шатина Л. П. О поэтике драмы : учеб. пособие по курсу «Поэтика драмы» для студентов высш. учеб. заведений, обучающихся по направлению подготовки (специальностям): «Режиссура театра», «Актер. искусство» / Л. П. Шатина ; Новосибир. гос. театр. ин-т. — Изд. 2-е, испр. и доп. — Новосибирск : Новосибир. гос. театр. ин-т, 2013. — 354 с.

51. Шахматова Е. В. Искания европейской режиссуры и традиции Востока / Е. В. Шахматова. — Изд. 3-е, испр. и доп. — М. : URSS, 2012. — 173 с. : ил.

52. Шевченко Е. С. Русская драма и театральный примитив : монография / Е. С. Шевченко. — Самара : Самар. ун-т, 2016. — 199 с.;

53. Шульпин А. П. Свой театр : очерки театр. движения рубежа XX–XXI веков / А. П. Шульпин ; Гос. ин-т искусствознания. — М. : Гос. ин-т искусствознания, 2010. — 286 с.

54. Эмихен Г. Греческий и римский театр / Г. Эмихен ; пер. [с греч.] И. И. Семенова. — Изд. 2-е, репр. — М. : URSS, 2012. — 308 с. : ил. — (Школа сценического мастерства).

55. Якубова Н. О. Театр эпохи перемен в Польше, Венгрии и России 1990 / Наталия Якубова. — М. : Новое лит. обозрение, 2014. — 370 с.

Допоміжна

56. Аникст А. А. Театр эпохи Шекспира / А. А. Аникст. — М. : Искусство, 1965. — 328 с.

57. Без цензуры: молодая театральная режиссура XXI века / [сост.: Т. Джурова, М. Дмитриевская, О. Кушляева]. — СПб. : Петербург. театр. журн., 2016. — 453 с. : ил.

58. Бернар С. Искусство театра / Сара Бернар ; пер. с фр. Н. А. Шемаровой. — СПб. [и др.] : Лань : Планета музыки, 2013. — 141 с. : ил. — (Мир культуры, истории и философии).

59. Бояджиев Г. Н. Мольер. Исторические пути формирования жанра высокой комедии / Г. Н. Бояджиев. — М. : Искусство, 1967. — 556 с.

60. Бояджиев Г. Н. Вечно прекрасный театр эпохи Возрождения / Г. Н. Бояджиев. — М. : Искусство, 1973. — 471 с.

61. Бояджиев Г. Н. От Софокла до Брехта за сорок театральные вечера / Г. Н. Бояджиев. — Изд. 3-е, испр. — М. : Просвещение, 1988. — 351 с.

62. Брук П. Пустое пространство / Питер Брук. — Репр. изд. — М. : Кн. по требованию, 2013. — 103 с. — (Серия «Книжный ренессанс»).

63. Буткевич М. М. К игровому театру : в 2 т. / М. М. Буткевич. — М. : ГИТИС, 2010. — 2 т.

64. Вайман С. Т. Драматический диалог / С. Вайман ; Рос. акад. наук, Гос. ин-т искусствознания М-ва культуры РФ. — М. : УРСС, 2003. — 205 с.

65. Вахтангов Е. Б. На пути к Турандот / Евгений Вахтангов. — М. : Зебра Е, 2010. — 361 с. : ил. — (Актерская книга. Звезды русского театра).
66. Вокруг Гротовского : коллект. моногр. : учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений, обучающихся по спец. «Актер. искусство», «Режиссура театра», «Театроведение» и по направлению подготовки «Театр. искусство» / С.-Петербур. гос. акад. театр. искусства ; [отв. сост. Л. В. Грачева]. — СПб. : Изд-во С.-Петербур. гос. акад. театр. искусства, 2009. — 204 с.
67. Гальцова Е. Д. Сюрреализм и театр : к вопросу о театральной эстетике французского сюрреализма / Елена Гальцова. — М. : РГГУ, 2012. — 546 с.
68. «Гамлет» в эпоху режиссерского театра: эволюция образа : коллект. моногр. / М-во культуры РФ, Рос. ин-т истории искусств ; [отв. ред. и сост. Д. Д. Кумукова]. — СПб. : РИИИ, 2016. — 310 с.
69. Гамлет на сценах российских театров / [сост. Л. Гостынская]. — М. : Галерея, 2014. — 303 с. : ил.
70. Георгий Товстоногов. Репетиции : режиссер. уроки Г. А. Товстоногова в Ленинград. гос. ин-те театра, музыки и кинематографии (1974–1977) / [лит. запись С. Лосева]. — СПб. : Балтийские сезоны, 2015. — 717 с.
71. Глеб Фильштинский. Свет для театра / сост. В. Хаунин. — СПб. : Балтийские сезоны, 2013. — 197 с. : ил.
72. Горфункель Е. И. Режиссура Товстоногова : [монография] / Е. И. Горфункель. — СПб. : Левша, 2015. — 524 с. : ил.
73. Девятова О. Л. Живая жизнь театра : вековая панорама : премьеры, мастера : монография / О. Л. Девятова ; М-во культуры РФ, Екатеринбург. гос. акад. театр оперы и балета. — Екатеринбург : Автограф, 2012. — 650 с.
74. Джеймс Б. Тайное станет явным : Шекспир без маски / Бренда Джеймс, Уильям Д. Рубинстайн. — М. : Весь мир, 2008. — 348 с.
75. Джурова Т. С. Концепция театральности в творчестве Н. Н. Евреинова : учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений, обучающихся по спец. «Режиссура театра», «Театроведение» и по направлению подготовки «Театр. искусство» / Татьяна Джурова ; С.-Петербур. гос. акад. театр. искусства. — СПб. : Изд-во С.-Петербур. гос. акад. театр. искусства, 2010. — 157 с.
76. Захава Б. Е. Вахтангов и его студия / Б. Е. Захава. — Изд. 3-е. — М. : Театр. ин-т им. Б. Щукина, 2010. — 293 с.
77. Зингерман Б. И. Театр Чехова и его мировое значение / Б. И. Зингерман. — М. : РИК Русанова, 2001. — 432 с.
78. Лакшин В. Я. Театральное эхо / Владимир Лакшин. — М. : Время, 2013. — 511 с.
79. Левченко О. Г. Театр у системі філософської антропології : монографія / Олена Левченко ; Нац. центр театр. мистецтва ім. Леся Курбаса. — Київ : НЦТМ ім. Леся Курбаса, 2012. — 289 с.
80. Липовецкий М. Н. Перформансы насилия: литературные и театральные эксперименты «новой драмы» / Марк Липовецкий, Биргит Боймерс. — М. : Новое лит. обозрение, 2012. — 371 с. : ил.

81. Литаврина М. Г. Десять жизней : неизвестные лица русской театральной педагогики за рубежом : [учеб. пособие] / М. Г. Литаврина. — М. : ГИТИС, 2016. — 321 с.
82. Машевская С. М. Очерки по истории детской театральной деятельности / С. М. Машевская. — М. : Совпадение, 2015. — 398 с. : ил.
83. Микулина С. Н. Любовь и сцена : книга о театре / С. Микулина. — М. : Композитор, 2011. — 285 с.
84. Московский художественный театр. После столетия : репертуар и публика : сб. ст. и материалов / Гос. ин-т искусствознания ; отв. ред., [сост.] А. А. Ушкарев. — М. : ГИИ, 2011. — 311 с.
85. Немецкая драматургия на мировой сцене XX–XXI веков : Междунар. науч. конф., 23–25 апр. 2015 г. / Рос. гос. ин-т сцен. искусств ; [ред.-сост.: Ю. А. Клейман, Е. А. Ткачева]. — СПб. : Изд-во Рос. гос. ин-та сцен. искусств, 2016. — 254 с.
86. Одиннадцатые Международные научные чтения. Театральная мемуаристика / Рос. гос. б-ка искусств ; [сост. А. А. Колганова]. — М. : Три квадрата, 2015. — 318 с.
87. Пави П. Словарь театра / Патрис Пави. — М. : Прогресс, 2003. — 504 с.
88. Пивоварова Н. С. Театральные и литературные знаменитости : из истории русского театра второй четверти XIX века : учеб. пособие / Н. С. Пивоварова. — М. : ГИТИС, 2016. — 408 с.
89. Пластические искусства в театрализованных представлениях : учеб. пособие / Перм. гос. акад. искусства и культуры, Каф. режиссуры театрализов. представлений ; [сост. Стефанова В. С.]. — Пермь : Перм. гос. акад. искусства и культуры, 2013. — 79 с.
90. Режиссерский театр от Б до Ю. Разговоры под занавес века / ред.: А. Смелянский, О. Егошина. — М. : Моск. художеств. театр, 2004. — 530 с.
91. Репертуар Александринского театра, 1917–2012 : премьеры и возобновления / С.-Петерб. гос. театр. б-ка ; [авт.-сост. Ю. П. Рыбакова]. — СПб. : Чистый лист, 2013. — 454 с.
92. Самитов Д. Г. Продюсирование некоммерческого театра : история, социология, менеджмент, маркетинг, правовые аспекты региональных театров США / Дмитрий Самитов. — М. : ГИТИС, 2016. — 556 с.
93. Соловьева И. Н. Первая студия. Второй МХАТ : из практики театральных идей XX века / Инна Соловьева. — М. : Новое лит. обозрение, 2016. — 667 с.
94. Сорокина Т. А. Антропологический и эстетический аспекты красоты отечественной культуры в сценическом гриме, макияже / Т. А. Сорокина. — М. : Экон-Информ, 2012. — 239 с.
95. Спектакли двадцатого века / [редкол.: А. В. Бартошевич (отв. ред.), В. В. Иванов, Т. К. Шах-Азизова]. — М. : ГИТИС, 2004. — 486 с. : ил.
96. Станиславский К. С. Моя жизнь в искусстве / К. С. Станиславский. — М. : Искусство, 1983. — 424 с.

97. Станиславский К. С. Театральный дневник любителя драматического искусства / К. С. Станиславский. — М. : URSS, 2010. — 176 с.
98. Степаненко Л. П. Театр на пути к апокалипсису / Лев Степаненко. — Омск : Литера, 2015. — 418 с. : ил.
99. Степанова П. Театр без кулис: театральные опыты Ежи Гротовского / Полина Степанова. — СПб. : Гиперион, 2008. — 173 с.
100. Театр абсурда : сб. ст. и публ. — СПб. : Дмитрий Буланин, 2005. — 211 с.
101. Театр Анатолия Эфроса. Воспоминания. Статьи. — М. Артист. Режиссер. Театр, 2000. — 461 с.
102. Театр Питера Брука. Взгляд из России : сб. ст. и материалов. — М. : ГИТИС, 2000. — 194 с.
103. Товстоногов Г. А. Беседы о профессии : стенограммы лекций на I–III курсе режиссеров драм. театра, 1982–1985 годы / Г. А. Товстоногов, А. И. Кацман ; [сост. Л. В. Грачева] ; С-Петербур. гос. акад. театр. искусства. — СПб. : Чистый лист, 2015. — 557 с.
104. Токарева М. Е. Сцена между землей и небом : театр. дневники XXI века : [Лев Додин, Валерий Фокин, Анатолий Васильев, Петр Фоменко, Сергей Женовач, Дмитрий Крымов...] / Марина Токарева. — М. : АСТ, 2013. — 396 с.
105. Фокин В. Беседы о национальном театре / Валерий Фокин ; Рос. гос. акад. театр. драмы им. А. С. Пушкина (Александринский). — СПб. : Балтийские сезоны, 2016. — 357 с. : ил. — (Библиотека Александринского театра).
106. Форд А. С. Эстетические аспекты трансформации режиссёрской профессии / А. С. Форд // Вестн. Моск. гос. ун-та культуры и искусств. — 2015. — № 1. — С. 232–236.
107. Фурман А. В. Сутність гри як учинення : монографія / Анатолій Васильович Фурман, Сергій Шандрук. — Тернопіль : ТНЕУ, 2014. — 119 с.
108. Чхайдзе В. А Специфіка сценічної майстерності : навч. посіб. / Вахтанг Чхайдзе. — Київ : Освіта України ; Одеса : Маслаков Р. О., 2015. — 167 с. : іл.
109. Шейко В. М. Наукова творчість у галузі культурології і мистецтвознавства : навч. посіб. / В. М. Шейко, Ю. П. Богуцький, Н. М. Кушнарченко ; М-во освіти і науки України, Харків. держ. акад. культури, Ін-т культурології Нац. акад. мистецтв України. — Харків : ХДАК, 2016. — 329 с.
110. Юзовский Ю. О театре и драме : в 2 т. / Ю. Юзовский. — М., 1982. — 2 т. — 329 с.

Інформаційні ресурси Інтернет

1. Бібліотека Харківської державної академії культури.
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.
3. Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека імені К. С. Станіславського.
4. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка.

5. Мета – українська пошукова система. URL: <http://www.meta-ukraine.com>.
6. Пошукова система Google. URL: <http://www.google.com>.
7. Сайти театрів і театральних студій.
8. Український театральний простір. <http://www.atheatre.com.ua/>.
9. Teatre. Театральний портал. <http://teatre.com.ua> .
10. Новая драма. [http:// www.newdrama.ru](http://www.newdrama.ru).
11. Театральная энциклопедия: электронная библиотека культуры искусства.
[http:// www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Teatr/_Index.php](http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Teatr/_Index.php).
12. Відео/аудіо вистави.
13. Відвідування театрів.